

ÜÇÜNCÜ CİNSİYETİN DÜNYASI: ÇİNLİ HADIMLAR

THE WORLD OF THE THIRD GENDER: CHINESE EUNUCHS

Feyza GÖREZ*

Öz

Çağlar boyunca hadımlık, farklı biçim ve işlevlerle dünyanın hemen tüm kültürlerinde görülebilen dikkat çekici bir olgudur. Hatta bugün bile bazı ülkelerde üçüncü cinsiyet olarak varlığını sürdürmektedir. Hadımlar, mahrem alanlardan bürokrasiye, dini tarikatlar ve faaliyetlerden siyasete, ceza sisteminden sanata sosyal hayatın birçok alanında etkili olmuş bir toplumsal kesimi temsil etmektedir. Bu makalenin konusu Çin hanedanlık tarihinde sayıları, saray içindeki konumları ve rolleri ile göz ardı edemeyeceğimiz hadımların maruz kaldıkları hadım etme yöntemlerinin antik dönemlerden itibaren tarihi süreç içindeki gelişimini ve 18. yüzyıldaki sistematik yapısını, bunun yanı sıra kimi zaman aşağılanan, kimi zaman korkulan ve kimi zaman da saygı duyulan hadımların fiziksel ve karakteristik özellikleri ile trajik yaşantılarını kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çin, Hadım, Hadım Etme Yöntemleri.

Abstract

Eunuchism is an interesting phenomenon, which could be observed in almost every culture throughout the ages, in different forms and function. Even today, it's preserved in various countries as a third gender. Eunuchs were a fraction of a society, which was influential in private lives, bureaucracy, religious orders, politics, judiciary system, art and different parts of social life. This paper covers the physical and characteristic traits and the tragic lives of eunuchs, who can not be ignored because of their numbers and the roles they played and who were sometimes humiliated, sometimes feared and sometimes respected. It will also cover the castration methods from antiquity to the 18th century, that were performed on them and how those methods evolved in time.

Key Words: China, eunuch, castration methods.

Giriş

Çin tarihinin ilk hanedanlıklarından itibaren varlığını göz ardı edemeyeceğimiz hadımlar; mahrem alanlardan hükümdarların hemen yanı başlarında bulunmaları sebebiyle bürokrasiye ve siyasete, ceza sisteminden sanata sosyal hayatın birçok alanında etkili olmuş önemli bir kesimi temsil etmektedir.

Dünya tarihine göz attığımızda ise hadımların ortaya çıkışı ile ilgili kesin bilgi bulunmamasına rağmen bazı tarihçiler bu sistemin Yeni Babil'i kuran Asurlu güzel kraliçe Semiramis tarafından başlatıldığına inanırlar.¹ Hadımlık büyük olasılıkla aynı dönemde doğuda hanedanlıkların başlamasıyla kurulmuştur. İlginç olan şudur ki hadımların tarihi olaylara bulaşması doğuda da batıda da aynı tarihe, milattan önce sekizinci yüzyıla denk gelmektedir. Aynı dönemlerde Çin'de İlkbahar Sonbahar Dönemi (春秋时代)² yaşanmaktaydı. Tarihçilerin babası Herodot hadım sisteminin Pers adetlerine dayandığını, Perslerin hadım adamlara diğerlerinden daha çok güvendiğinden bahseder. Üstelik Pers hadımları sadakatlerinden dolayı övmüştür. Genel olarak inanılan hadımlık kavramının Yunanlıların hadım etme performanslarından ve onları ticari olarak satmalarından yayıldığı bilinmektedir. Herodot, Yunanlıların hadımları Lidya'nın başkenti Sardis'de bulunan Efes tapınağında sattıklarını yazmıştır. Görünüşe göre hadımlar bir ticaret unsuru olarak kullanılmıştır.³

Milattan önce sekizinci yüzyılda Zhou hükümdarlarının doğuya taşınması ile İlkbahar Sonbahar Dönemi başlayana kadar hadımların faaliyetleri çok da net değildir. Bilinir ki hadımların ortaya çıkışı Zhou'dan çok daha önceye dayanmaktadır ancak kaynaklarımız bu konuda yetersiz kalmaktadır. Zhou döneminde hadımlar yerel beyler tarafından politikada aktif olarak yer edinmişler, çoktan yöneticileri kasten öldürüp, prensleri iftirayla ölüme sürükleyen şeytanlık yolundaki hikayeleri ile kaydedilmeye başlanmışlardır.

Her şeye rağmen hadımlarla ilgili Yin Hanedanlığına ait yerleşim yerlerinde kemikler üzerine kazınmış⁴ bir resim, kayda değer bir keşif olarak değerlendirilebilir. Piktografi uzmanı Dr. Shizuka Shirakawa bir kemik parçası üzerinde iki bölümden oluşan , y1 ve

¹ Oliver de Marliave, *Hadımların Dünyası*, Doğan Kitap, İstanbul, 2015, s.12.

² İlkbahar ve Sonbahar Dönemi, Çin'de MÖ 722-MÖ 481 tarihleri arasına denk gelen dönemdir. Bu dönem adını, Konfüçyüs'e atfedilen İlkbahar ve Sonbahar Kayıtları adlı kitaptan almaktadır. İlkbahar ve Sonbahar döneminde Çin 170 küçük devlete parçalanmıştı; bu küçük devletler arasında meydana gelen savaş ve istilalar dönemin karakteristik özelliği olmuştur.

³ Herodotos, *Tarih*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2011, s.455.

⁴ Jiaguwen: Kaplumbağa kabuğu veya hayvan kemikleri (çoğu sığırın kürek kemiğidir) üzerine oyularak veya kazılarak yazılmış Çince karakterlerdir. Shang Sülalesi'nin son dönemlerinden (商代后期 M.Ö. 1300-M.Ö. 1046) Zhou Sülalesi'nin ilk dönemlerine (周代 M.Ö. 1046-M.Ö. 771) kadar olan zaman zarfında kullanılmıştır. İlkel Çince karakterlerin yazı sistemine geçiş safhası olan bir dönemdir. İdareci sınıf arasında kehanette bulunmak veya kâhinlik etmek dönemin oldukça yaygın bir hadisesi idi. Jiaguwen yazısı çoğu zaman kehanet hakkında kayıtlar almak için kullanılmıştır. Günümüzden üç bin yıl öncesine kadar gider. Şu ana kadar üzerinde Jiaguwen yazısı bulunan çoğu Shang Sülalesinin son dönemlerine ait yüz altmış bine yakın kemik parçası ve kaplumbağa kabuğu bulunmuştur. (Feyzullah Uygur, *Jiaguwen Yazısı İle Bazı Kavramların Gösterimi ve Değişimi Üzerine Bir Değerlendirme*, Avrasya Terim Dergisi, 2016, 4(2): 1-6)

Qiang halkının karakterini ortaya çıkartmıştır. P şekli erkeğin cinsel organını S ise kesmek fiilini ifade etmektedir. Bugünkü Tibet halkının atası olan Qiang halkı, Yin hanedanlığının batısında yaşamıştır. Yin yöneticisi Wu Ding 武丁'in bu kemiği kullanarak, Qiang halkından bir hadım hakkında tanrıya danıştığı düşünülmektedir.⁵ Bu keşif İsa'dan 1300 yıl önce hadımların Çin'de yaşadığını kanıtlar niteliktedir.

Tespit edilebildiği kadarıyla, hadımların ortaya çıkışının en erken örnekleri savaş gereksinimiyle olmuştur. Yenilen düşmanlar ceza ya da intikam amacıyla veya bu işlemin insanları daha kolay yönetilebilir hale getireceği inancıyla hadım etmişlerdir. Birinin esirlerini hadımlaştırması, askeri üstünlüğün etkili bir simgesi ve fethin saygınlığının pekiştirilmesi anlamına gelmekteydi. Ele geçirilen bir kabilenin toplu olarak hadımlaştırılmasının soykırım ile eşdeğer olduğu durumlar bulunmaktaydı.⁶ Diğer hadımlaştırma örnekleri, Çin toplumunda cezalandırma, intikam veya hizmetçiler ya da daha zayıf hasımları küçük düşürme arzusundan kaynaklanmıştır. Buna benzer bir cezalandırma tarzı kadınlara da uygulanmıştır, bu yöntemde kadınlar iç organlarının bir kısmının alınmasına ya da üreme kabiliyetlerine zarar verme amacıyla karınlarına uygulanan keskin darbelere maruz bırakılmıştır.⁷

Ceza sistemi dışında haremî korumak için hadımların görevlendirilmesi ilk kez Qin Hanedanlığı (M.Ö. 221- M.Ö. 206) döneminde ilk imparator Qin Shi Huang Di döneminde kaydedilmiştir. Haremdeki kadınların sayısı üç bini geçince bu bölümün sadece görevli kadınlar tarafından düzene sokulamayacağını düşünerek, kadınlarını korumak için hadım edilmiş yüzlerce genç erkeği sarayda görevlendirmiştir.⁸

Hadımların bir diğer temel grubu, hadım edilmeyi gönüllü olarak seçenlerdi. Kendisi de siyasal sebeplerle zorla hadım edilmeye maruz kalan önemli tarihçi Sima Qian 司马迁⁹ büyük eseri Shi Ji'de 史记¹⁰, gönüllü hadımlaştırılmanın eskiye dayandığını söyler. Fakat

⁵ Taisuke Mitamura, *Chinese Eunuchs*, Turtle Company, Japan, 1992, s. 28.

⁶ Mitamura, a.g.e., s.54.

⁷ Tang Yi 唐译, *Tujie Lidai Huanguan Quanzhuan 图解历代宦官全传 (Grafiklerle Antik Hadım Biyografileri)*, Nei Meng Gu Wen Hua Chubanshe, Pekin, 2013, s. 32-33.

⁸ Mary M. Anderson, *Hidden Power*, Prometheus Books, New York, s. 36.

⁹ Mağlup bir askeri kumandanı savunarak imparatorla görüş ayrılığına düşmesi sonrasında ceza olarak hadım edilmeyi tercih eden Sima Qian, hadımlaştırılma tecrübesinin ve bir hadım olarak hayatının iç parçalayan anlatımını M.Ö. 93'te Ren An'a 任安 yazdığı mektubunda bize bırakmıştır. Mektubunda ifade etmiştir ki; *Hadım edilme kadar büyük bir lekeleme yoktur. Bu cezaya maruz kalan birisi hiçbir yerde insan olarak görülmez. Bu yalnızca yeni bir tavır değildir, her zaman böyle olagelmıştır... Normal bir adam bile bir hadımla işi olduğunda güvenmekten geri kalmaz – kim bilir beyefendi ruhlular daha ne kadar fazla... Yüz nesil sonra bile utancım yalnızca daha fazla olacak. İşte bağırsaklarımı içimde günde dokuz defa yakan şey bu, öyle ki evde sersemlik içinde oturuyor ve nereye gittiğimi bilemeden uzaklarda kayboluyorum. Bu utancı ne zaman düşünsem sırtındaki elbiseler ter içinde kalıyor. Ben yalnızca kadınların evlerini korumaya uygun olan bir köle olmaya layığım: en iyisi, dağların en dip köşelerinde saklanmalıyım.* (Cyril Birch, *Anthology of Chinese Literature from Earliest Times to the Fourteenth Century*, Grove Press, New York, 1965, s:95-102)

¹⁰ **Shiji** veya "**Büyük Tarihin Kayıtları**"; MÖ 109 - MÖ 91 yılları arasında yazılmış tarih konulu eserdir. Sima Qian'ın başyapıtı olan eser, Sarı İmparator zamanından yazarın kendi zamanına kadarki Çin tarihini konu almaktadır. Sarı İmparator'un dönemini geleneksel olarak MÖ 2600 civarı olarak kabul edilmiştir ve tarihiliği tartışmalı olan bu figürü Sima Qian tarihi bir önder olarak bu eserinde ele almıştır. Çin tarihindeki ilk sistematik tarih metni olması hasebiyle, kendisinden sonra büyük gelişme kaydeden Çin tarih yazımı ve nesrini (düzyazısını) büyük oranda etkilemiştir. Etkisi bakımından Herodot ve eseriyle karşılaştırılabilir bir konumdadır.

bu tip hadımlık, yukarıda çerçevesi çizilen askeri bazlı uygulamanın sıkıca tesis edilmesi sonrasında yaygınlaşmıştır. Birçoğu bunu kârlı bir çalışmanın, hatta belki de siyasi etki ile saray hayatının lüks ve heyecanının yolu olarak görüyordu. Bazıları hadımlaştırılmayı cinsel arzuların yol açtığı oyalamalardan korunmanın yolu olarak seçiyordu. Bunlardan bazıları için hadımlık dini bir yoldu. Fakat bu son ikisine Çin’de çok seyrek rastlanılmıştır. Hadımlık, çoğu zaman bir kariyer seçimi, bazen aşırı yoksulluk ve diğer imkânların gaddarcasına kıtlığı kaynaklı çaresiz bir seçimdir. Ming döneminde kendini hadım etmek ya da ettirmek ölümle cezalandırılabilen yasak bir eylemdi. Bulgulara göre, yine de bu yöntemle çoğunlukla başvurulmaktaydı, ironik olarak bu dönem aslında hadımlık sistemi ve gönüllü hadımlığın tepe noktasına şahit olmuştu.¹¹

Görüldüğü üzere, Çin hanedanlık tarihinde sayıları binleri bulan, cinsel organları kesilmiş erkeklerin sarayda çeşitli görevlerde çalıştırılması ya da haremi korumakla görevlendirmesi bilinen bir gerçektir. Daha az bilinen bir gerçek ise bu kişilerin mutlak ve otokratik kurullarla yönetilen 2000 yıllık Çin tarihinin şekillenmesinde etkili olduklarıdır. Erkek ya da kadın olmayan bu üçüncü cinsiyetteki kişiler bazı dönemlerde mutlak irade sahibi hükümdarlara hükmetmiş, devlet yönetimini ele geçirmiş ve hatta Çin’in güçlü hanedanlıklarının çöküşüne sebep olmuşlardır. Bugüne kadar Çin saraylarındaki hadım edilmiş görevliler ile ilgili antik dönemlerde bu sistemin ortaya çıkışından, 1911 yılında son hanedanlığın çöküşüyle aniden ortadan kaybolmasına kadar süreci anlatan birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak bu makalemizde hadımların tarih içindeki rollerinden bağımsız olarak çok sığ bilgilere sahip olduğumuz; onların saraya girene kadar yaşadıkları süreç, tıp biliminin en gelişmemiş safhalarda olduğu antik dönemlerde ve sonrasında hadım etme operasyonlarının nasıl yapıldığı, bu kişilerin fiziksel görünüşleri, karakteristik özellikleri ve özel yaşantıları nasıldır sorularına dönemde yaşamış araştırmacıların raporları temel alınarak cevap aranacaktır.

1. Çin Tarihinde Hadım Etme Yöntemleri

Antik çağlarda birçok hadım etme yöntemi kullanılmıştır. Antik Mısır’da hadım etme operasyonları rahipler tarafından gerçekleştirilirdi. Rahip önce üretken organları sağlam yün ipe bağlar, kanamayı durdurmak için kül ve sıcak yağ kullanır, idrar yoluna metal bir çubuk yerleştirirdi. Hasta göbeğine kadar sıcak kuma gömülür ve yaklaşık beş ya da altı gün orada bırakılır. Bu uygulamalarda ölüm oranları %60 olarak kaydedilmiştir.¹²

Buna benzer bir metot güney Hindistan’da da uygulanmıştır fakat uygulanma tekniği biraz daha gelişmiştir. Hadım edilecek adam önce seramik bir sandalyeye oturtulur ve afyon verilir. Üretken organları iki bambu parçanın arasına kıştırılır ve ağaç parçasının üzerine yerleştirilmiş kaygan ustura ile kesilir, yara sıcak çekirdek yağı ile yıkanır ve yağ

¹¹ George Carter Stent, *Chinese Eunuchs*, Journal of the North China Branch of the Royal Asiatic Society, New Series, 1877, No.11, s:173.

¹² Mitamura, a.g.e., s.28.

ile ıslatılmış kumaş parçasına sarılır. Hasta, yarası iyileşene kadar süt ile beslenir. Bu yöntemde ise çok az can kaybı kaydedilmiştir.¹³

Çin’de yapılan hadım etme operasyonları ile ilgili detaylı bilgiyi ilk elden gözlemci ve Çin’de İngiliz Gümrük Memuru olarak çalışmış olan George Carter Stent’in hadımlık sisteminin 1860’lar ve 1870’lerdeki işleyişine dair yer yer renkli anlatımı ile “Çinli Hadımlar” adlı makalesinden ediniyoruz. Bu çalışma sonraki birçok tarihçi tarafından da işlenmiştir.

Bu bilgilere göre; Yasak Şehir’in¹⁴ batı kapısının dışında hadım operasyonlarının gerçekleştirildiği *chang zi* 廠子 adı verilen küçük kulübe bulunuyordu. *Dao zi jiang* 刀子匠 adı verilen hükümet tarafından görevlendirilmiş fakat maaşları bulunmayan ve geçimlerini bununla sağlayan uzmanlar bulunmaktaydı. Operasyon ücreti altı *liang*’dı¹⁵ ve uzman, hasta tamamen iyileşene kadar ondan sorumluydu. Hadım olmak isteyen birçok kişi çok fakir olduğu için bu parayı hemen ödeyemezdi, operasyondan sonra alacağı maaşlarla ödeyeceğine dair uzmanla anlaşma yapardı ancak yine de bir kefil bulundurulurdu. Birçok acemi, bu uzmanların yanında teknikleri öğrenmek için çalışırdı, böylece bu meslek bir gelenek haline dönüştü.

Operasyona hazırlık aşamasında hasta karın ve üst bacaklarından beyaz bir iple ya da bandajla sıkıca bağlanır. Kesilecek bölgeler sıcak biberli su ile üç kere yıkandıktan sonra *kang* olarak bilinen yarı uzanır pozisyona geçer, beli ve bacakları yardımcıları tarafından sıkıca tutulur. Uzman elinde küçük ve hafif eğimli bıçağı ile hadım edilmesi muhtemel adamla yüz yüze gelir ve sorar: “*Hou hui bu hou hui?* 后悔不后悔? (Pişman mısın değil misin?)”. Eğer adam birazcık bile kararsızlık gösterirse operasyon iptal edilir. Eğer adam rızasını gösterirse bıçak bir anda parlar ve yeni bir hadım ortaya çıkmış olur. Hem testisler hem de penis ikisi birden kesilir, idrar yoluna tıpa yerleştirilir, yara soğuk suyla ıslatılmış kağıtla sarılır ve dikkatlice bağlanır. Asistanlar, hadımın yatmadan önce odanın etrafında iki, üç saat yürütmesine yardım ederler.

Yeni hadım olmuş kişiye operasyondan sonra üç gün su verilmez böylece acısından fazla aşırı susuzluk çeker. Üç gün sonra tıpa bulunduğu yerden çıkarılır, eğer idrar fışkırsa operasyon başarılı olmuştur ve yeni dönüşüm kutlanır. Eğer idrar çıkmazsa işte o zaman kimse adamı acı verici ölümden kurtaramaz. Stent’in yaptığı çalışmalara göre bu operasyonda başarısızlık oranı hiç kaydedilmemiştir, sadece bir kişi susuzluktan ölmüştür. Genellikle yaralar 100 gün içinde, hadım imparatorluk evine gidip görevlerini öğrendiği ilk bir senede iyileşir. Bir sene sonunda hadım imparatorluk sarayına geçip yeni görevine başlar.

¹³ Mitamura, a.g.e., s.29.

¹⁴ Yasak Şehir (Çince: 紫禁城 Zǐ Jìn Chéng); Ming Hanedanı’ndan Qing Hanedanı’nın sonuna kadar kullanılmış Çin imparatorluk sarayıdır. Çin’in Pekin şehrinin ortasında bulunmaktadır. Yaklaşık 500 yıl imparator ve hizmetlilerine ev sahipliği yapmış, aynı zamanda Çin hükümetinin törensel ve politik merkezi olmuştur. 1925’ten beri Saray Müzesi’ni barındırmaktadır.

¹⁵ 300 gram karşılığı gelen ölçü birimi, mali karşılığı bugün değeri ile yaklaşık 3600 yuan.

Stent ayrıca ayrılan parçaların akıbetiyle ilgili çok olağandışı bir bilgi de vermektedir. *Bao* 宝 (hazine) olarak bilinen parçalar uzmanlar tarafından işlenir ve üç kupa büyüklüğünde bir kabın içine konur, kabın ağzı mühürlenir ve yüksek bir yere konulur. Bu olaya *gao sheng* 高升 (yüksek pozisyon) denir ve sembolik olarak sahibinin yüksek mevkie ulaştığını ifade eder. Eğer gerçek sahibi ya da ailesinden birisi geri verilmesini talep ederse, *bao* aynı işlemlerden geçerek iade edilir. Evin yüksek bir yerine konulur ve hadımın yüksek mevkie ulaşması için dualar edilir.

Baonun özenli korunmasının iki sebebi vardır. İlki, hadımlar mevkilerinde ilerleyebilmeleri için *baoyu* göstermek zorundadırlar. Eğer gösteremezlerse kıdem almaları mümkün değildir. Baş hadım tarafından yapılan sınava *yan bao* 验宝 (hazine sınavı) adı verilir. Bu gelenek operasyonu gerçekleştiren uzman için büyük bir karla sonuçlanırdı. Elbette herkes kendi hazinesinin sorumluluğundadır ancak bazı zamanlar hadımlar operasyon sırasında *baoyu* sormayı ya da almayı unutmuşlardır. Bu durum kendi haklarını terk etmek olarak değerlendirilip, hadım geri dönmediği sürece *bao* artık uzman kişinin malı haline gelmiştir. Başka birinin *baosunu* satın almak için 50 liang ödemek zorunda kalmışlardır. Bazen *baonun* kaybolması ya da çalınması gibi durumlar söz konusu olabiliyordu. Bu durumda da uzmanlardan yeni bir *bao* satın almak, kiralamak ya da bir arkadaştan ödünç almak zorunda kalınıyordu.¹⁶¹⁷

Baonun korunması ile ilgili ikinci sebep ise hadım öldüğünde onunla birlikte gömülmesi içindir. Çinliler sonraki dünyada vücut bütünlüğünün parçaların tamamının varlığı halinde yeniden kurulacağına inanıyorlardı; bu yüzden idamla karşı karşıya kalan Çinliler boğulmayı, kaybolabileceği korkusuyla kafalarının kesilmesine tercih ediyorlardı. Hadımlar, vücutları ölüm halinde tamamlansın diye kesilmiş organlarını saklamak için çoğu zaman ellerinden geleni yapıyorlardı.¹⁸

Yukarıdaki tanımlar Ming hanedanlığı döneminde uygulanmıştır fakat şüphesiz ki aynı uygulamalar Qing hanedanlığı döneminde de devam etmiştir. Fakat hadım edilme ile ilgili Çin edebi kaynaklarında çok az bilgi bulunmaktadır. Bulabildiğimiz en detaylı bilgi Tang Hanedanlığı 唐代 (618-907) tarihi kroniklerinden Jiu Tang Shu'da 旧唐书 yer almaktadır. Hükümdar Xuan Zong'a 唐玄宗 karşı ayaklanma başlatan ünlü An Lu Shan'ın 安禄山 hizmetkarlarından birini nasıl hadım ettiği anlatılmaktadır.

Hikâyeye göre, Kitan kabilesinden Li Zhu Er 李猪儿 isimli 12-13 yaşlarında sinsi ve idaresi zor bir erkek çocuğu An Lu Shan'ın hizmetindedir. Bir gün An Lu Shan kılıcı ile çocuğu hadım etmiştir. Çok kan kaybeden ve yarı ölü şekilde yere yığılan çocuk sıcak küllerle tedavi edilip kurtarılmıştır. An Lu Shan tarafından hadım edilen bu çocuk daha

¹⁶ Stent, a.g.m., s. 175-178.

¹⁷ Du Wan Yan 杜婉言, *Zhong Guo Gu Dai Huan Guan Xiao Shi* 中国古到宦官小史 (Antik Dönem Çin Hadımlarının Kısa Tarihi), Zhongguo Chang An Chu Ban She, Pekin, 2015, s. 14-15.

¹⁸ Susan Brownell & Jeffrey N. Wasserstrom, *Chinese Femininities, Chinese Masculinities: A Reader*, Berkeley: University of California Press, 2002, s.27.

sonra onun öncelikli ve yakın arkadaşı haline gelmiştir.¹⁹ Bu hadım etme yöntemi her ne kadar barbarca olsa da prensipte diğer yöntemlerden hiçbir farkı yoktur.

An Lu Shan tarafından kullanılan bu yöntem antik zamanlardaki ile birebir aynıdır. Para vererek gönüllü olarak kendini hadım ettirme sonucunda belli bir miktar ilgi çekse de düşman kabilelerin tutsaklarının ceza olarak hadım edilmesi onların kaderidir. Yüksek ölüm oranlarından dolayı, acı şiddeti az olan operasyonlar yapılmaya başlandığı söylene de bu sadece bir avuntudur.

Yukarıda bahsettiğimiz zorlu sürece, kimi zaman zorunlu kimi zaman ise gönüllü olarak maruz kalan kişiler sadece cinsel organlarını kaybetmekle kalmamış bunun yanı sıra hadım etme operasyonlarından sonra bedenlerinde fiziksel değişiklikler olmaya başlamış, anormal görüntüleri ve pasif mizaçları onları normal bir insandan ziyade bir ucubeye dönüştürmüştür.

2. Hadımların Görünüşleri ve Karakteristik Özellikleri

Hadımların *pao zi* 袍子 adı verilen uzun gri elbiseleri, *gua zi* 褂子 adında kısa koyu mavi ceketleri ve siyah pantolonları vardır. Bu koyu renkli ve kasvetli kıyafetin bir de şapkası bulunmaktadır. Yürüdüklerinde hafifçe bir tarafa doğru eğilimdirler, kısa ve edalı adımlar atarlar, bu karakteristik özellikler belli bir mesafeden dahi onların tanınabilmesini sağlar. Hadımlar genelde itici bir fiziksel görünüşe sahiptirler fakat eğer ki hadım genç ve yakışıklı bir erkek ise erkek kıyafetleri giyinmiş bir kadın gibi görünmektedir. Yaşları ilerledikçe yaşını belli etmeyen, cinsiyetsiz bir görünüş kazanırlar.²⁰

Çocukluğundan itibaren cinsellik ihtiyacı olanlar ve erkekliğine son vermiş olanlar arasında fark vardır. İkinci durum *jing* 淨 ve *zhen* 贞 kelimeleriyle ifade edilir, ikisinin de anlamı “saf vücut”dur, daha sonra ilki için “doğumdan itibaren saflık” anlamına gelen *tong zhen* 通贞 kullanılmaya başlanmıştır. Haremdeki kadınların favorisi olan *tong zhen*lerin herhangi bir atanmış görevi bulunmazdı ve onlara genç kız gibi davranılırdı. Stent onların kadınların içindeki rollerinin ne olduğunu söylemekte çekince göstermiştir ve bunu okuyucunun hayal gücüne bırakmıştır. Yaşları ilerledikçe yerlerinin yeni gelen gençlere bırakmışlardır.²¹

Hepsinin hadım edildikten sonra seslerinde değişiklik olmuştur ve bu durum özellikle çocuk yaşta hadım edilenlerde çoğunluktadır. Sesleri bir kızınkinden zorlukla ayırt edilebilir. Büyüdüklerinde de sesleri çok tiz olduğu için rahatsız edicidir. Stent bu sesi Londra’da bir balıkçıda satıcıya çığlık atan bir kadın sesi ile karşılaştırmıştır. İmparatorların ve imparatoriçelerin emrindeki hadımların rolünü oynayan Çinli aktörler yarı ağlar ve acı içinde inleyen bir adam sesini taklit eder gibi yapay bir ses kullanırlar.²²

¹⁹ Xu Jia Lu, *Jiu Tang Shu* 旧唐书 (Eski Tang Tarihi), Han Yu Da Ci Dain Chu Ban She, Shanghai, 2004, 6. Cilt, s.4621.

²⁰ Li Hong Yuan 李鸿渊, *Huan Guan* 宦官 (Hadım), Zhong Guo She Hui Chu Ban She, 2009, s. 44-47.

²¹ Stent, a.g.m., s. 179.

²² Stent, a.g.m., s. 180.

Sakalsızlık hadımların diğer bir karakteristik özelliğidir. Çinliler hiçbir zaman aşırı sakallı olmamışlardır fakat hadımların bir tel bile sakalı bulunmazdı. Hadım edilmenin genç hadımlardaki diğer bir sonucu ise yataklarını ıslatmalarıdır. Bu duruma ilk başlarda göz yumulsa da devam etmesi durumunda ağır cezalara çarptırılırlardı. Bir hadımın kokusu 300 metre öteden fark edilebilirdi. Bu durum Çin’de kötü kokan insanlar için “hadım kadar kötü kokulu” 臊如老公 *sao ru lao gong* betimlemesini ortaya çıkartmıştır. Genç hadımlar çok kolay kilo alırlardı, yumuşak ve şişman olurlardı. Bu sebepten güçlü değildiler ve yaşlandıkça kaybettikleri kilolarından sonra derin kırışıklıkları ortaya çıkardı.

Fiziksel görünüşlerinin yanı sıra karakterlerinde de değişiklikler olmuştur. Çok küçük şeylerde kolaylıkla gözyaşı akıtabilirken, ufak bir sorunda anında sinirlenebilirlerdi. Çok nadir acımasız olur, genellikle nazik ve barışçıldılar. Yumuşak kalpli olurlardı ve birçoğu hayvan olarak yavru köpek beslerlerdi.²³

Bir bütün olarak hadımlar güçlü birleşmeye eğilimli idiler, dünyaya karşı durmak için birbirlerine yardım ederler. Bu duygu, onları bazen yetkin görevlerindeki yollarından çıkarsa da bazen de etkili politik aktivitelerinde güçlü sonuçlar elde etmelerine sebep olmuştur. Örneğin, Doğu Han Hanedanlığı 东汉(M.S. 25-220) döneminde hadımların liderlerinden biri imparatorluk ailesinin anne tarafından akrabası olan büyük Mareşal He Jin’in 何进 bütün hadım güçlerini ortadan kaldıracığına dair bir komplosu olduğunu fark eder. Büyük Mareşalle yüzleşen hadım ona “Sen bizim soyumuzu mu imha etmek istiyorsun?” diye sorar ve kılıcını saplayarak onu öldürür. Bu olay onların ırklarına ve dışardan gelen baskılara karşı grup bilincine dair iyi bir örnektir.²⁴

Fakat onların aktif güçleri sadece arkalarına sığındıkları imparatorluk sınırlarındaki kısıtlı bölgede geçerliydi. Saray dışında hadımlar yardıma muhtaç bir bebek gibiydiler. Mareşal He Jin’i öldüren hadımların başı, askeri darbenin olduğu gece bebek yaştaki imparatoru aldı ve besledi, düşük dereceli sivil bir memur tarafından tehdit edilince korkak ve ödle bir haline dönüştü, küçük imparatoru başı ile selamladı ve “Majestelerinin hizmetkarı ölmek üzere, kendinize dikkat edin majestelerim!” dedi ve sonra kendini nehre attı.

Hadımlar durumları üzerine oldukça hassastırlar, kendileri için yapılan doğrudan ya da dolaylı olarak bir eksiklik onların aşağılanmış hissetmelerine sebep olurdu. Biri bu nedenle direkt “kuyruksuz ya da kısa kuyruklu köpek” demek yerine hüsnü tabir yaparak “geyik kuyruklu köpek” derdi. Hadımların yaşadığı dönemde kulpu kırık bir çaydanlık gibi kırık bir obje bile onların eksik hissetmesine sebep olurdu. Aynı dönemde kesmek anlamına gelen *ke* kelimesi dahi hadım etmek ile bağlantılı olduğundan kullanımından kaçınılırdı.

²³ Mitamura, a.g.e., s.36-38.

²⁴ Xu Jia Lu, *Hou Han Shu 后汉书 (Sonraki Han Tarihi)*, Han Yu Da Ci Dain Chu Ban She, Shanghai, 2004, 3. Cilt, s.1388-1391.

Qin Hanedanlığından sonra hadımlar arasında afyon kullanımı alışkanlığı başladı. Saray etrafında sık sık bağımlıların toplandığı batakhaneler bulunmaktaydı. Fakat onların en zevk aldıkları şey şüphesiz zamanlarının çoğunu geçirdikleri kumar oyunlarıydı. “Kumarsız hayat hiçbir şeydir!” sloganını benimsemişlerdir.

Hadımların iyi özellikleri de belirtilmiştir; birçoğu dürüst, sevecen ve ihtiyacı olanlara karşı hayırseverdir. Hadımlar aynı zamanda diğer Çinliler gibi fiyatlarda pazarlık yapmadıkları için, sarayı düzenli olarak ziyaret eden tüccarlar arasında da popülerdirler. Tüccarlar ve zanaatkârlar bu durumu akıllarına kazırlar ve hadımları gördüklerinde “senin insafına sığınırım...” şeklinde söze başlardı. Hadımlar özensiz işlere cömertçe para harcarlar ve çoğu zaman para üstlerini dahi talep etmezlerdi bu durumları onları popüler müşteriler haline getirmiştir.

Yukarıda saydığımız tanımların birçoğu Stent’in yazdığı rapordan edinilmiştir. Bu rapor Qing Hanedanlığı 清代 (1644-1911) dönemine ait hadımların özelliklerini anlatır fakat şu unutulmamalıdır ki her dönemde farklı özellikler göstermişlerdir. Bazı hadımlar güçlü karakterleri sayesinde tarihte çok önemli roller oynamışlardır, onları diğerlerinden ayırmamız gerekir.

Hadımlar hakkında çalışma yaparken onları erkeksi ya da kadınsı, yetişkin ya da çocuksu, iyi ya da kötü şeklinde genellememiz doğru değildir. Onların günlük rutinlerinde acımasız otokratlarla olan irtibatı sebebiyle ayrıcalıklı ilişkilerinin güçlenmesi olağandır.

Sonuç

İlk olarak Asurlular döneminde ortaya çıktığına inanılan hadımlık dünya tarihi boyunca pek çok toplumda kurumsal bir nitelik kazanmış ve kendi geleneklerini üretmiş bir olgudur. Hadımların gerek doğu gerekse batı toplumlarının tarihinde etkili roller üstlenmeye başladıkları dönem ise MÖ 8. yüzyıl olarak kabul edilmektedir. Bu yüzyıl Çin’de İlkbahar Sonbahar dönemine tekabül etmektedir. Ancak kemik kalıntıları üzerinde yapılan çalışmalar hadımlığın Çin’de MÖ 1300’lü yıllara kadar dayandırılabilceğini bizlere göstermektedir. Çin toplumunda insanların hadım edilmesi ilk olarak bir cezalandırma pratiği olarak ortaya çıksa da Qin Hanedanlığında hadımlar haremî korumakla görevlendirilmiş, ardından saray hayatının farklı alanlarında etkin roller ifa etmeye başlamışlardır. Bu süreçte hadım etme operasyonları ve hadımların karakteristik özellikleri kendine özgü geleneklerini üretmiştir. Buna göre, Yasak Şehir’in batı kapısının dışında *chang zi* 廠子 adı verilen bir kulübe hadım etme operasyonları için ayrılmıştır. Burada hadım etme operasyonlarını gerçekleştiren uzmanlara *dao zi jiang* 刀子匠 denilmektedir. Bu özel uzmanlar, her hadım karşılığında hadımın bizzat kendisinden ücret alarak mesleklerini icra etmektedir. *Chang zi* aynı zamanda uzmanların yanında çıraklık yapanların bu mesleği öğrendikleri bir okul işlevi de görmektedir. Zira ölüm oranlarının çok yüksek olduğu hadım operasyonları, dönemin tıp bilgisi göz önünde bulundurulduğunda oldukça gelişmiş teknikler çerçevesinde gerçekleştirilmekte ve bu tekniklerin uygulanması ciddi bir uzmanlık gerektirmektedir. Operasyon sonunda kalan parçaların saklanması da ayrıca bir önem taşımaktadır. “*Bao*” adı verilen bu parçalar

hadımların mevkilerinde ilerlemeleri için bir kanıt niteliği taşımaktadır. Ayrıca söz konusu parçaların dini bir işlevi de bulunmaktadır. Çünkü Çinliler için vücut bütünlüğünün korunması hadımın ölüm sonrası hayatı için bir zorunluluktur bu nedenle bao'nun ölen hadımla birlikte gömülmesi gerekmektedir. Çin'de hadımların giyimleri, duruşları, tavırları ile kendilerine özgü niteliklerini ortaya koyan geleneksel uygulamaları mevcuttur. Örneğin hadımların *pao zi* 袍子 adı verilen uzun gri elbiseleri, *gua zi* 褂子 adında kısa koyu mavi ceketleri ve siyah pantolonları vardır. Bu koyu renkli ve kasvetli kıyafetin bir de şapkası bulunmaktadır. Yürüdüklerinde hafifçe bir tarafa doğru eğilimdirler, kısa ve edalı adımlar atarlar. Diğer taraftan hadımlar, hadım edilmenin zorunlu fizyolojik sorunları ile de başa çıkmak zorundadırlar. Bunlar arasında yatak ıslatma, rahatsız edici bir ses tonu, hızlı kilo alma ve verme, hızlı yaşlanma gibi durumlar sayılabilir. Hadımların bu özellikleri onların toplum içinde hor görülmesine de sebep olmaktadır. Tüm bu faktörler hadımların kişilik özelliklerine de etki etmektedir. Hadımlar çoğunlukla hassas, duygusal, yumuşak başlı ve barışçıl olsalar da çok çabuk öfkelenebilmekte ve toplumsal konularının verdiği güçle diğerlerine ciddi zararlar verebilmektedirler. Sosyal açıdan hadımların temel özellikleri arasında kendi aralarında sergiledikleri güçlü dayanışma, hayırseverlik ve cömertliklerine duyulan saygı gibi olumlu; afyon bağımlılığı, kumar alışkanlığı gibi olumsuz nitelikler sayılabilir. Ancak hadımlar üzerine yapılan bu genel sınıflamalar dışında hadımların her dönemde farklı özellikler gösterdikleri ve bazılarının güçlü karakterleri ile tarihte çok önemli roller üstlendikleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Anderson, M. (1990) *Hidden Power*, New York: Prometheus Books.
- Birch, C. (1965) *Anthology of Chinese Literature from Earliest Times to the Fourteenth Century*, New York: Grove Press.
- Brownell, S. (2002) *Chinese Femininities, Chinese Masculinities: A Reader*, California: Berkeley: University of California Press.
- Du, W. (2015) *Zhong Guo Gu Dai Huan Guan Xiao Shi 中国古到宦官小史 (Antik Dönem Çin Hadımlarının Kısa Tarihi)*, Pekin: Zhongguo Chang An Chu Ban She.
- Herodotos, (2011) *Tarih*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Li, H. (2009) *Huan Guan 宦官 (Hadım)*, Pekin: Zhong Guo She Hui Chu Ban She.
- Marliave, O. (2015) *Hadımların Dünyası*, İstanbul: Doğan Kitap.
- Mitamura, T. (1992) *Chinese Eunuchs*, Japan: Turtle Company.
- Stent, G. C. (1877) *Chinese Eunuchs*, Journal of the North China Branch of the Royal Asiatic Society No.11.
- Tang, Y. (2013) *Tujie Lidai Huanguan Quanzhuan 图解历代宦官全传 (Grafiklerle Antik Hadım Biyografileri)*, Pekin: Nei Meng Gu Wen Hua Chubanshe.
- Uygur, F. (2016) *Jiaguwen Yazısı İle Bazı Kavramların Gösterimi ve Değişimi Üzerine Bir Değerlendirme*, Avrasya Terim Dergisi 4(2).
- Xu, J. (2004) *Jiu Tang Shu 旧唐书 (Eski Tang Tarihi)*, 6. Cilt, Shanghai: Han Yu Da Ci Dain Chu Ban She.
- Xu, J. (2004) *Hou Han Shu 后汉书 (Sonraki Han Tarihi)*, 3. Cilt, Shanghai: Han Yu Da Ci Dain Chu Ban She.